

UUDISED

Paljudele eestlastele unistuste täitumise maaks kujunenud Soomes oli tänavu septembris töötuse määr 7,6 protsenti, Eestis oli töötuid 5 protsenti. Aastaga on Soomes lisandunud 12 000 töötut, keda on nüüd kokku juba 199 000.

Terviseamet hoiab pilgu peal ühisveevärkidest tuleva joogivee kvaliteedil, kuid kümnendik inimestest kasutab koduõue kaevust tulevat vett ja eraomandi üle riiklikku järelevalvet ei tehta.

Ants Liigus

Paljud maapiirkonnad on hädas rauarikka veega

Riina Martinson

Terviseamet kontrollis tänavu joogivee kvaliteeti Pärnumaal 82 kohas ja tervelt 32 paigas ei vastanud joogivesi nõuetele, paaris kohas lausa soovitatakse joogiks vett mitte kasutada.

Terviseameti keskkonnatervise osakonna peaspetsialist Knut Tamm selgitas, et Pärnumaa 32 probleemses veevargis oli enamasti tegemist lubatust kõrgema rauasisaldusega, mis inimese tervisele ohtu ei kujuta, küll aga võib põhjustada koduseadmete rikkeid.

“Raua kõrget sisaldust põhjustab piirkonna geoloogiline eripära, maapind on väga rauarikas ja seetõttu on ka põhjavesi rauarikas,” lisas Tamm.

Rauaga on probleeme näitaks Sauga alevikus ja Häädemeeste valla külates.

Mõnel pool on lugu aga nii nigel, et kraanivett joogiks kasutada ei soovitata, näiteks otse Pärnu külje all Hirvepargi elamurajoonis, kus on probleeme vee liigse fluoriidisaldusega. Sama mure on Sauga valla Urge külas, Tori valla Selja, Taali ja Piistaoja külas ning Kergu lasteaias-alkkoolis, kuhu tuuakse toidu valmistamiseks vesi mujalt.

“Fluoriidid võivad kõrge kontsentratsiooni puhul avaldada mõju inimeste tervisele, eriti hambumiseas lastele ja rasedatele,” selgitas Tamm. “Kuna suurem osa fluoriididest, mis inimene omastab, pärineb toidust ja veest, tuleks kõrgema fluoriidisaldusega veevarkide tarbijatel kasutada fluoriidivaba hambapastat ja lastele pakkuda fluoriidivaba vett, näiteks pudeli-vett.”

Probleemsematesse kohtadesse, näiteks koolidesse ja lasteaiadesse, on paigaldatud joogiveeautomaadid, et vähendada fluoriidide mõju lastele, lisas Tamm.

Sauga vesi haiseb

Sauga kasutab kohaliku puurkaevu vett. Suurimad vee-tarbijad elavad aleviku korrusmajades ja Hirvepargi elamurajoonis.

Kui alevikus on inimesed hädas haisva veega, siis rauarikas vesi tervisele siiski otseselt ohtlik pole. Teine lugu on Hir-

vepargiga, kus vesi nuusutades ja maistest justkui halb ei tundu, kuid kõrge fluoriidide sisalduse tõttu seda juua ei tohiks.

Sauga vallavanem Priit Ruut tõdes, et vee halb kvaliteet teeb neile tõsist peavalu. “Selle probleemi lahendamine on meil südameasjaks võetud,” lubas ta.

Vallal on plaanis ühendada aleviku veetorud Pärnu veevargiga ja rekonstrueerida kohalik veetorustik. Valla veemajandusega tegelev Sauga Varahaldus valmistab ette projektitaotlust keskkonnainvesteeringute kes-kusele esitamiseks ja omafinantseeringuks vajalik raha on vallal juba olemas, rääkis vallavanem, kuid tähtaega, mil veeprobleem lahendatud saab, ta veel välja ei käinud.

Kokkuvõtvalt kinnitas Tamm, et suurem osa Pärnumaa ühisveevarkidest vett tarbi-vaist elanikest saab tervisele ohutut joogivett ja üksikud veevargid, kus on fluoriidide sisaldus ületatud, töötavad selle nimel, et viia vesi vastavusse kehtivate normidega.

Raua puhul aitab filter

Kas kodukoha kraanist voolav vesi vastab joogivee nõuetele, saab igaüks uurida terviseameti kodulehelt. Olgu öeldud, et AS Pärnu Veega ühendatud paikades polnud veega probleeme ja seal joogivesi kindlasti täiendavalt filtreerimist ei vaja. Kas aga on probleeme liigse rauaga, oleks filtritest abi.

Kuigi joogivee kvaliteedi tagamine on veekäitleja kohustus ja kõik veekäitlejad teevad regulaarselt analüüse, kontrollib terviseamet siiski täiendavalt joogivee kvaliteeti. Sellega tagatakse pidev kontroll ühisveevarkide veekvaliteedi üle, rääkis terviseameti keskkonnatervise osakonna juhataja Leena Albreht.

“11 protsenti Eesti elanikkonnast tarbib vett oma isiklikust salvi- või puurkaevust, niisuguste eraomandis olevate joogiveallikate üle riiklikku järelevalvet ei ole,” lisas Albreht. “Ka siinkohal soovitaks tarbijail enne filtri paigaldamist analüüsida, et esmalt välja selgitada, milline probleem konkreetses joogivees lahendamist vajab ja millist tüüpi filter selle probleemi lahendamiseks muretse-da.”

Sütevaka loomemärulil tehti koolitunnid põnevaks

Karin Klaus

Täna lõpeb Sütevaka humanitaargümnaasiumis kolmepäevane ühisprojekt C.A.M.P. (Creative Action – Meaningful Performance) ehk loomemäruliks nimetatud noortefestival, mille käigus üle 60 noore sai kogeda tavaainete õppimist looval ja põneval viisil.

15–17aastased noored Eestist, Soomest, Norrast, Rootsist, Islandilt, Fääri saartelt ja Gröönimaalt kohtusid Pärnus, et tantsida füüsikat, laulda matemaatikat, ühendada disain ajaloo, kunst bioloogiaga ja teater keemiaga. Projekti käigus püüti murda eelarvamusi igavatest koolitundidest ja läheneda õppeainetele uue nurga alt.

Reaalained läbi draama ja tantsu

C.A.M.P. koosnes kuuest Eesti ja Põhjala ekspertide juhendatud töötoast: muusika ja matemaatika, tants ja füüsika, teater ja keemia, kunst ja bioloogia, taaskasutusdisain ja ajalugu ning kunst ja matemaatika.

Pärnu kunstide maja tantsuõpetaja Kardo Ojassalu tunnis püüdsid õpilased tantsulisi ja füüsilisi elemente kasutades jõuda füüsikani ja vastupidi: põhjendada tantsuliikumisi energia jäävuse seaduse kaudu.

“Nii tantsus kui füüsikas on tähtis liikumine ja energia, midagi ei kao ära ja midagi ei teki niisama juurde,” selgitas Sütevaka kooli õpilane Meeli Lepik kahe eluala ühiseid jooni. “Tantsus nagu füüsikaski saab anda liikumisenergiat teisele edasi.”

Samas töötoas osalenud Norra ja Rootsi neiud leidsid, et kuigi nad on oma elus seni tegelnud pigem tantsuga, saab tantsu kaudu ka kineetikat, gravitatsiooni, jõudu ja teisi füüsikamõisteid paremini seletada.

Amanda Poopuu arvas, et kuigi kahe aine liitmine töötab hästi teoorias ja võib-olla ka praktikas, on sellise õppimisvormi viimine tavalisse kooliellu üsna raske, sest siis oleks vaja õpetajaid, kes valdaksid nii füüsikat kui tantsukunsti.

Rollimängude ja loovetüüdi kaudu keemiat õpetanud Mikael Andresson, kes on Helsingi

Kunsti ja matemaatikat ühendavas töötoas löid õpilased valguse, varju ja peegeldustega põneva müstikamaailma.

Madis Sinivae

Rootsi teatri näitleja ja Soome-Rootsi kultuurikarnevali kunstiline juht, arvas, et keemiaõpetajatel on lõputult palju võimalusi oma tunde teatri või teiste loovainete abil põnevamaks muuta.

Tema ise on kogenud keemiat teatrilavalgi, kui ühes lavastuses pidi tema seljas olnud maisitarklusest särk märjaks saades lahustumata.

“Olen õppinud keemiat, töötasin ka keemiatööstuses, siis otsustasin hakata tegelema teatriga, aga see ei tähenda, et keemia oleks igav,” seletas Andresson. “Nii elu kui keemiat saab avastada draamaharjutustes: kuidas aatomid ja molekulid kohtuvad, kuidas töötab keemia kahe inimese kohtudes jne.”

Mood ja ajalugu

Kunstnik Endla Murd viis oma ajalugu ja taaskasutusdisaini ühendavas töötoas õpilased 1980. aastatesse. Wikipedia abiga uuriti välja, mis projektis osalenud riikides mis ajal toimus, ja disainiti vastava ajastu stiilis rõivaid.

“Reykjavíkis kohtusid Mihhail Gorbatšov ja Ronald Reagan, Gröönimaa sai oma iseseisvuspäpu, Rootsis suri Olaf Palme ja elu hakkas ülesmäge minema,” meenutas Murd 1980ndate ajaloomüsmusi. “Eestis oli oktoobrilaste ja pioneeride aeg. Lastel oli päris naljakas kuulda, kuidas meil kilekotid moes olid, neid triigiti ja parandati.”

Nii sündisid töötoas koolivormid, oktoobrilastest, punkaritest ja diskokultuurist inspireeritud rõivad.

Mikael Andresson õpetas oma töötoas läbi etüüdide leidma ühisjooni keemia ja teatrikunsti vahel.

Kunsti ja matemaatika töotuba juhtisid õpetaja ja kunstnik Arna Guðný Valsdóttir Islandilt ning Pärnu kunstikooli direktor Kristel Kallau.

“Matemaatika oli minu jaoks väga hirmutav valdkond, kuni avastasin, milline võrratu maailm asub numbrite taga ja kuidas siduda matemaatikat kunstiga,” põhjendas islandlanna kahe eluala seoseid. “Kunst ja matemaatika tegelevad samade küsimustega: kunstis avastame pidevalt vormi, kuju, suurust, vahemaid, korutamist ja jagamist, lisamist ja peegeldust. Kasutame meeli kui mõõtevahendeid ja näitame tulemusi läbi meedia kui kunstitöid, matemaatika kasutab samadel teemadel numbrite ja valemide.”

Kristel Kallau tõi näiteks Leonardo da Vinci ja teised renessansiaegsed kunstnikud, kes kasutasid inimkeha kui mõõdupulka.

Samuti põhineb joonistamine suuresti mõõtmisel ehk silmadega vahemaa ja proportsioonide hindamisel ning kunstis kombineeritakse sageli matemaatilisi põhivorme: ringi, ruutu, kolmnurka jne.

Töötoas valmistati ette valgusemängul ja peegeldustel põhinev *performance*, mida näidati koos teiste õpilaste tehtud tööde ja etüüdidega õhtul toimunud etendusel “Päev koolis”.

Noortefestivali idee kasvas välja Põhjamaade ministrite nõukogu (PMN) Eesti esinduse korraldatavast rahvusvahelisest loovusfoorumist ja Soomes toimuvast noorte kultuurikarnevalist Kulturkarnevalen. C.A.M.P.i korraldasid PMNi Eesti esindus ja Pärnu maavalitsus koos Sütevaka humanitaargümnaasiumiga, toetajaks Pärnumaa omavalitsuste liit.

Pärnumaal hääletati taksikoera ja Lenini poolt

Eno-Gerrit Link

Pärnumaa valimiskomisjoni andmete kohaselt lasti üle maakonna valimisurnidesse 267 kehtetut sedelit. Rikutud sedelitel oli valdavalt ülesoditud ja mitte üheselt mõistetav number, aga leidsid kriipsukesi, riste ja luuleridugi ning anti teada, et hääli soovitakse anda taksikoerale või Leninile. Paikuse valimiskomisjoni esimees Eve Paas rääkis, et Pärnu naabervallas avastati häätelugemisel kaheksa kehtetut sedelit. „Ühel neist oli iseloomustatud taksikoe-

ra, ühele oli kirjutatud „Lenin“ ja ühele oli kirjutatud kahekohaline number. Teistel rikutud sedelitel ei olnud kandidaadi number üheselt loetav,“ kirjeldas ta.

Sauga vallas oli rikutud sedeleid 15. Valla valimiskomisjoni esimehe Anne Annuse sõnustsi oli suurem osa rikutud sedelitest ülekirjutatud numbritega, paaril sedelil oli kandidaadi numbri asemel kriipsud, kolm risti või kolm nulli.

Pärnu linna valimiskomisjoni esimees Tiina Roht ütles, et Pärnus oli rikutud sedeleid 95. Nii

nagu mujalgi läks valdav osa neist mittelugemisele seetõttu, et kandidaadi number polnud üheselt selge, kuid rikutud sedelite hulgas oli täiskirjutatud pabereidki. „Ühel näiteks oli kandidaadi numbri asemel lause: „Palun ehitage lõpuks Papiniidu tänav pikendus valmis!“ märkis Roht.

Pärnu linna valimiskomisjoni esimehe sõnade kohaselt oli rikutud valimisedelite hulk samas suurusjärgus mitmete eelmiste valimistega.

„Selles mõttes oli valimiskorraldus korrektne, et suuremaid

kaebusi ei olnud. Pärnus laekus valimiste korralduse kohta väikseid tähelepanekuid. Ühes jaoskonnas leiti valimiskabiinist täidetud valimissedel,“ loetles Roht valimistel juhtunud äpardusi.

Kehtetuid sedeleid oli püha-päeval lõppenud valimistel Pärnumaal 66, millest 28 tuli Pärnust. Kehtetuteks sedeliteks loetakse need, mille valija vahetab jaoskonnas mingil põhjusel, näiteks numbri kirjutamisel eksides, uue vastu. Neid sedeleid valimistulemuse arvestamiseks ei loeta, nagu rikutud sedeleidki.